

REMBRANDT'S BUREN

EDUCATIEF PROGRAMMA

MUSEUM
HET REMBRANDTHUIS

REMBRANDTS BUREN

Educatief programma

INHOUD

Inleiding	pagina 3
Aansluiting bij eindtermen / kerndoelen	pagina 3
Programma in het kort	pagina 4
Verhaal vooraf	pagina 5
Huisregels	pagina 6
Praktische informatie	pagina 7

INLEIDING

Het Rembrandthuis heeft een nieuw educatief programma: *Rembrandts bureen*. Dit programma komt voort uit de tijdelijke tentoonstelling *Hier. Zwart in Rembrandts tijd*. De tentoonstelling gaat over de aanwezigheid van zwarte mensen in de Nederlandse 17de eeuw, hier, in de samenleving én in de kunst.

Vooraf tussen 1620 en 1660 zijn geregeld zwarte mensen afgebeeld in de Nederlandse kunst. Het valt op dat ze heel natuurgetrouw zijn weergegeven en niet alleen als bediende maar in allerlei verschillende rollen. Bovendien is recent ontdekt dat juist in de buurt van Rembrandts huis enkele tientallen zwarte mensen leefden. Het ligt voor de hand dat zij model zaten voor de kunstenaars. Maar daar is niet achter te komen. We kunnen geen namen aan afbeeldingen koppelen.

‘Zwarte mensen in de 17de eeuw: van sommigen hebben we afbeeldingen maar geen namen, van anderen hebben we namen maar geen afbeeldingen.’ – Stephanie Archangel (gastconservator)

Deze uitspraak is de kern van het educatieve programma *Rembrandts bureen*. Het is een vakoverstijgend programma, dat niet alleen aansluit op de kunstvakken, maar ook op burgerschap en geschiedenis. Leerlingen worden zich bewust dat ook hun blik maar al te vaak wordt gestuurd door stereotypen en aannames. Het programma is geschikt voor de onder- en bovenbouw van het VO en voor het MBO.

ALGEMENE DOELEN

Het programma is vakoverstijgend.

Naast CKV en beeldende vorming komen de volgende vakken aan bod:

~~~~~ Burgerschap

~~~~~ Geschiedenis

~~~~~ Maatschappijwetenschappen

Leerdoelen en kerndoelen

De inhoud van dit programma sluit aan bij de volgende kerndoelen van de onderbouw:

35, 36, 42, 43, 46 en 47.

En de eindtermen van de bovenbouw:

Kunst algemeen Domein A

Maatschappijwetenschappen Domein D

CKV Domein B en D

Geschiedenis Domein A

HET PROGRAMMA IN HET KORT

1. IN MUSEUM HET REMBRANDTHUIS (TWEE UUR)

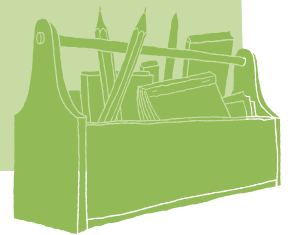
Er kunnen maximaal 15 leerlingen meedoen met de discussie. Heeft u meer dan 15 leerlingen? Boek dan een tweede rondleiding en discussie met één uur verschil later.

Rondleiding

De leerlingen worden kort rondgeleid door het oude huis. Vervolgens gaat de groep naar de tentoonstellingsruimte. Tijdens de rondleiding in de tentoonstellingsruimte worden er een aantal werken uitgelicht waar dieper op wordt in gegaan.

Discussie

De discussie vindt plaats in een aparte educatieve ruimte. De leerlingen gaan onder begeleiding van een externe begeleider in discussie. In de discussie wordt met behulp van 'emotienetwerken' ingegaan op de beeldvorming en interpretaties van de leerlingen.

2. THUIS OF IN DE KLAS

Vervolgens kunnen de leerlingen thuis of op school aan de slag met het creëren van een identiteit voor een van de zwarte mensen uit de 17de-eeuwse archiefstukken. Hiervoor is een speciale website ontwikkeld: www.buren.rembrandthuis.nl. En er is een prijs te winnen van het kledingmerk Daily Paper. Het eindresultaat kan uiteenlopend zijn: een foto, een rap, een tekening of een filmpje. De leerlingen mogen dit alleen doen of in een groepje. Op de website doorlopen de leerlingen het volgende programma:

0. Home pagina

De leerlingen worden rondgeleid door het oude huis en door de moderne museumvleugel. Wanneer prenten van Rembrandt tentoongesteld zijn, zal de museumdocent daar extra aandacht aan besteden. Tijdens de rondleiding wordt ingegaan op het thema.

1. Identiteiten

De belangrijkste bron voor onze kennis over de 17de-eeuwse Afro-Amsterdammers zijn archiefstukken. De huwelijken werden ingeschreven bij het stadsbestuur. De kinderen werden gedoopt in het huis Moyses, de latere Moses en Aäronkerk. Dat was een katholieke huiskerk in de Jodenbreestraat. De meeste Afro-Amsterdamse huwelijken in Amsterdam vonden plaats tussen 1656 en 1661. Meer dan dit is er niet bekend. Het is aan de leerling om een identiteit te maken bij een naam uit de lijst.

2. Context

Om meer te weten te komen over hoe er geleefd werd in de 17de eeuw kunnen de leerlingen op dit scherm meer lezen over verschillende onderwerpen meer lezen.

Ze kunnen het gebruiken om de identiteit van de gekozen persoon mee in te vullen en een beeld te krijgen van hoe Amsterdam eruit zag in de 17de eeuw. Wat een identiteit is, is te lezen in 'Hoe word je wie je bent'. Vervolgens kunnen ze meer lezen over bijvoorbeeld het straatbeeld, wat mensen voor werk deden en wat ze aten.

3. Inspiratie

Op dit scherm zijn drie voorbeelden te zien.

4. Identiteit uploaden

De deadline is maandag 22 juni om 00.00 uur. Daarna is er geen mogelijkheid meer tot uploaden. Wel zijn alle ingezonden creaties te zien. Na de deadline buigt de jury zich over de inzendingen. Woensdag 1 juli wordt de uitslag bekend gemaakt en krijgen de winnaars bericht.

VERHAAL VOORAF

ACHTERGRONDINFORMATIE VOOR DE DOCENT

Onderzoek in de archieven

Dit programma is gebaseerd op onderzoek van Mark Ponte. Hij heeft aangetoond dat er zwarte bewoners met naam en toenaam terug te vinden zijn in documenten die in het Stadsarchief bewaard worden. Wie waren het dan? Hoe zagen zij er uit? Hoe leefden ze? Waar woonden ze? Er bestaat een groeiende behoefte om die individuen een gezicht en identiteit te geven.

Toch kan -ook door toekomstig- archiefonderzoek maar slechts zeer ten dele of helemaal niet aan die vraag naar identiteit worden voldaan. In archiefstukken, zoals notariële akten, geboorte-, huwelijks- en overlijdensregisters, zijn alleen heel formele sporen vastgelegd. Sporen van geboorte, huwelijk en dood, iemands beroep of bron van inkomsten, getuigenissen van twisten en formele afspraken vormen slechts een beperkt en gekleurd beeld. Daaruit kan alleen het begin van een identiteit worden gedestilleerd. Welk beeld hebben wij dan, ondanks onze beperkte kennis, toch van de zwarte gemeenschap die in het 17de-eeuwse Amsterdam leefde?

Emotienetwerken

In dit programma maken we gebruik van 'emotienetwerken', een nieuwe methode die inzicht verschaft in het ingewikkelde samenspel van emoties en belangen rond erfgoed. Hoe gaan we in het heden om met het verleden? Deze vraag is een bron van inspiratie, maar ook van conflict. Denk aan het debat over Zwarte Piet en het slavernijverleden. Of aan discussies over herbesteding van leegstaande kerken. Het gesprek over de te maken keuzes raakt aan vraagstukken rond eigenheid en identiteit. En telkens weer zien we dat daarbij emotionele claims op het verleden worden gemaakt.

Erfgoedwijsheid

De 21ste-eeuwse burger is gebaat bij inzicht in het krachtenspel van belangen en emoties rond tradities, museale collecties en oude gebouwen. Inzicht in de dynamiek van erfgoedvorming maakt je 'erfgoedwijs'. Erfgoedwijsheid is het geheel aan competenties die mensen in staat stellen om zich kritisch tot erfgoed te verhouden en het gesprek daarover te voeren. Door oog te hebben voor de maatschappelijke dynamiek rond erfgoed en de eigen positie daarin. Erfgoedwijsheid is niet alleen een belangrijke competentie voor professionals, maar voor ons allemaal.

Discussie

Emotienetwerken zijn de uiteenlopende gevoelens die mensen bij een erfgoed-item hebben en die soms flink kunnen botsen. Maar emotienetwerken is ook een werkwoord. De samenhang en wisselwerking tussen mensen onderling en die met een erfgoed-item worden onder de loep genomen. Het idee is dat deelnemers de onderlinge relaties zien veranderen en zich daardoor bewust(er) worden van de complexe dynamiek rond erfgoed.

De discussie in het museum richt zich op het bespreken en bespreekbaar maken van de (voor)oordelen van de leerlingen. Aan de hand van een object/beeld dat ze hebben gezien tijdens de rondleiding kiezen de leerlingen emoticons die het beste hun gevoel uitdrukken bij dit object. Hoe sterker het gevoel is, hoe dichter ze de emoticon bij het object/beeld leggen. De bedoeling is dat duidelijk wordt dat ieder zijn eigen gevoel heeft bij een object/beeld. Wat voor de een van groot belang is, hoeft dat voor de ander niet te zijn. Het gaat erom dat de leerlingen open staan voor elkaars mening en gevoelens en die respecteren.

Positieverandering

Na deze eerste verdeling van emoticons leggen de leerlingen aan elkaar uit waarom ze voor een bepaalde emoticon hebben gekozen. Wat roept dit object/beeld bij hen op en welke associaties hebben zij erbij? Vervolgens leggen de leerlingen nogmaals emoticons neer. Kiezen ze nu zij associaties en gevoelens van anderen hebben gehoord, voor een andere emoticon en/of leggen ze hun emoticon op een andere plek?

HUISREGELS

De begeleiders blijven ook tijdens het museumbezoek verantwoordelijk voor het gedrag van de leerlingen.

Jassen en tassen moeten worden achtergelaten in de garderobe. Kostbaarheden kunnen daar ook in kluisjes worden opgeborgen. Leerlingen mogen uitsluitend potloden als schrijfgerei gebruiken.

Als u zonder museumdocent rondleidt en het is druk willen we u vragen om niet langer dan 10 minuten in een zaal te blijven. Indien een bezoek onverhoopt niet door kan gaan, kunt u dit uiterlijk vijf werkdagen van te voren schriftelijk, per fax of e-mail aan ons doorgeven (t.a.v. afdeling Educatie). Bij niet of niet tijdige annulering zijn wij helaas genoodzaakt een schadevergoeding van 75 euro per geannuleerd programma in rekening te brengen.

Vriendelijk verzoeken wij u de leerlingen te wijzen op de volgende regels:

- 1.** Niet te dicht bij de schilderijen komen, als er opdrachten of tekeningen worden gemaakt voorzichtig zijn met de potloden (niet wijzen).
- 2.** In het museum mag niet gegeten of gedronken worden.
- 3.** De objecten in het huis niet aanraken, niet op de stoelen zitten.
- 4.** De wenteltrap in het oude huis is alleen om naar boven te gaan, de route naar beneden is via de trap van de nieuwbouw.
- 5.** Graag de rust van andere bezoekers respecteren.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Zie de speciale website bij dit programma:

www.buren.rembrandthuis.nl

Voor informatie over andere schoolprogramma's kunt u kijken op de website:

www.rembrandthuis.nl

of mailen naar **educatie@rembrandthuis.nl**

Bereikbaarheid openbaar vervoer

Informatie over de bereikbaarheid is te vinden op **www.rembrandthuis.nl**

Maximale groepsgrootte

30 leerlingen. Vanaf 15 leerlingen wordt de groep gesplitst.

Lesmateriaal

Deze docenteninstructie kunt u downloaden via onze website: www.buren.rembrandthuis.nl.

NB Voor een bezoek met uw leerlingen aan het voormalige woonhuis van Rembrandt is reserveren noodzakelijk, minimaal twee weken van tevoren.

MUSEUM HET REMBRANDTHUIS

Afdeling Educatie & Publieksbegeleiding

Jodenbreestraat 4

1011 NK Amsterdam

tel: 020 5200400

e-mail: educatie@rembrandthuis.nl

website: www.rembrandthuis.nl

© 2020 Museum Het Rembrandthuis

ontwerp: buro RuSt

MUSEUM
HET REMBRANDTHUIS